

BAOBAB – Udruga za istraživanje i popularizaciju znanosti

Trg kralja Krešimira 10

48000 Koprivnica

098 835-648

udrugabaobab@gmail.com

OIB: 21910326298

ZNANOST ZA NAPREDNU HRVATSKU!

BAZA PODATAKA O DEVASTIRANIM ILI UNIŠTENIM RIJEKAMA I POTOCIMA HRVATSKE

Poštovani građani i kolege,

Pridružite nam se u kartiranju uništenih rijeka i potoka Hrvatske. Cilj nam je pokazati građanstvu golemi opseg kanalizacije rijeka. Dok je potpuno opravdano regulirati rijeke u naseljima, industriji i intenzivnoj poljoprivredi, takve aktivnosti u prirodnim područjima u većini slučajeva nisu potrebne. Štoviše, one stvaraju velike štete: osim što uništavaju nematerijalnu prirodnu (a nerijetko i kulturnu) baštinu, poremećuju sustav vodotokova poput snižavanja razine podzemnih voda, pojačane erozije, ukopavanja rijeka... Primjerice, konvencionalne mjere obrana od poplava ustvari pogoršavaju situaciju i dovode do katastrofalnih poplava, dok onemogućuju male, ali korisne poplave.

Ovim putem Vas pozivamo da se uključite u našu inicijativu stvaranja baze podataka uništenih vodotokova u RH i pomognete u rasvjetljavanju ovakve prakse Hrvatskih voda.

PO MOGUĆNOSTI PRILOŽITE GPS LOKACIJU ILI BAREM OPISNU LOKACIJU; FOTOGRAFSKI PRIKAZ DEVASTACIJE (PO MOGUĆNOSTI I STANJE PRIJE AKTIVNOSTI); OPIS ŠTO SE DESILO. POSEBNO SU NAM VAŽNE NOVIJE REGULACIJE, U POSLJEDNJIH 15-ak GODINA.

Podatke šaljite na e-mail adresu udrugabaobab@gmail.com

Pod uništenim rijekama ili njihovima dijelovima podrazumijevamo: utvrđene obale kamenjem i betonom, posječenu obalnu vegetaciju, odsječene i posušene rukavce, mrtvice, iskopano korito ili sprud, rijeke pretovrene u akumulaciju, trajno onečišćene rijeke... kategorije možete slobodno i sami dodavati.

Obrazloženje:

EU je *Okvirnom direktivom o vodama* uvela moderan pristup gospodarenja vodama na jeftin i okolišno prihvatljiv način. Čuvaju se još očuvane rijeke, a one devastirane vraćaju se u prirodno stanje. Nekad kanaliziranim rijekama vraćaju se meandri, mrtvice, rukavci, sve što mi još uvijek imamo i sve što Hrvatske vode žele još uvijek uništiti pod zastarjelom doktrinom kanaliziranja rijeka koja seže još od početka 19. stoljeća. Samo Nizozemska i Danska su u preko 350 projekata obnovili svoje potoke i rijeke. Austrija je za 10 milijuna eura vratila dio Drave u prirodno stanje.

Na žalost, u Hrvatskoj je praksa potpuno suprotna. Twinning projekt Europske Unije dvije je godine nastojao implementirati Okvirnu direktivu o vodama, a projekt su vodili njemački i nizozemski partneri. Završni izvještaj Twinning projekta zaključuje da je sadašnje upravljanje vodama u Hrvatskoj

zastarjelo, šteti okolišu, preskupo, stvara mnogo štetnih posljedica, uništava mnogobrojne korisne funkcije rijeka. Cijeli izvještaj Twinning projekta može se skinuti na stranicama: http://www.wfd-croatia.eu/userfiles/file/Activity%20reports%20final/Rezultati_projekta_HRV.pdf, 14.04.2010.)

„Hrvatska vodna administracija je i dalje usredotočena na tradicionalne, tehnički orijentirane mjere i nije zapravo svjesna pomaka u shvaćanju koji se dogodio u zemljama članicama.,,

JEDAN OD BROJNIH NAVODA U IZVJEŠTAJU

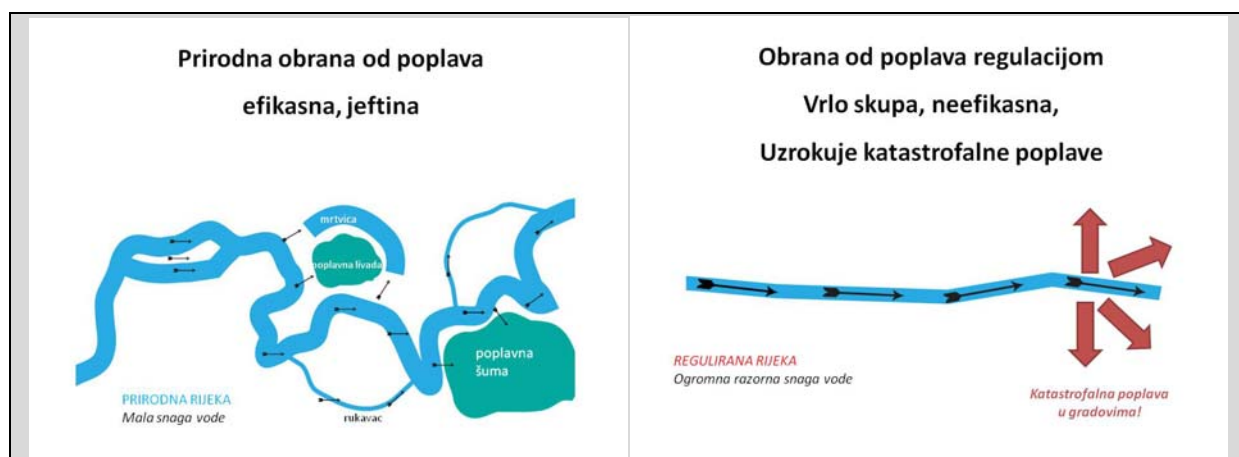
Hrvatske vode raspolažu u 2010. s dvije milijarde i 358 milijuna kuna, što je primjerice 10 puta više nego što iznosi proračun Ministarstva turizma za 2010. godinu. Najviše novca dolazi od naknada građana što direktno osiromašuje građane te sprečava da se ti novci investiraju za stvarne potrebe. Velik dio nepotrebnih regulacija van naselja ili industrije regulacija je nepotreban i služi za nastavak davanja građana. Mnoga naselja nemaju osiguranu pitku vodu i kanalizaciju, ali su zato regulirani potoci oko njih.

Vodotoci Hrvatske – nevjerojatno blago Hrvatske. Nijedna zemlja u Europi nema tako raznolike i očuvane rijeke, od nizinskih pa do krških se fenomenom sedre. Naše su rijeke u prirodnom stanju ogroman turistički kapital koji je do sada u maloj mjeri iskorišten, ali i zaliha pitka vode te imaju i njihovu korisnu gospodarsku ulogu poput pročišćavanja vode, prirodne, jeftine obrane od poplava. Hrvatske vode skrivaju tu njihovu ulogu kako bi nastavile s dosadašnjim aktivnostima. Hrvatske vode također unatoč modernim znanstvenim saznanjima banaliziraju njihovu kompleksnost na temelju te nepotpune slike baziraju gospodarenje što stvara izuzetne poremećaje koje stvara dosadašnje regulacije.

Obratite pažnju na priopćenja Hrvatskih voda. Nastojeći zamaskirati svoje profitabilne aktivnosti, Hrvatske vode se pri tome često služe javnosti nerazumljivim tehničkim, vrlo često i manipulativnim rječnikom. Javnost i ostali sektori to iz neznanja nekritički prenose.

- **Obrana od poplava** = vrlo često se taj termin u stvari koristi za regulacijske radove koji su dobrim dijelom nepotrebni, pogotovo izvan naselja. I kada su potrebni, rade se najskuplji mogući radovi i uopće se ne uzimaju u obzir jeftinije alternative manjeg opsega. EU se brani od poplava vraćanjem vodotokova u prirodno stanje, upravo suprotno od onog što rade Hrvatske vode. Hrvatske vode neprestano se pozivaju na poplavu i ogromne štete u Zagrebu 1964. godine. Nitko ne spori zaštitu gradova, i industrije, štoviše, smatramo da je ondje apsolutno potrebno regulirati rijeke, ali ovdje je riječ o rijekama van te infrastrukture.

Hrvatske vode već desetljećima ucjenjuju i zastrašuju građane poplavama kojima su upravo same značajan uzrok - pretvaranjem rijeka u kanala i uništavanjem prirodnih poplavnih područja. Koliko god to nelogično zvuči, upravo je zastarjela obrana od poplava glavni uzrok velikih ekonomskih šteta od poplava danas u Europi. Zastarjelo reguliranje rijeka svelo je rijeke na uzak kanal s malim kapacitetom vode. Rijeka je još više ubrzana sječom meandara i pretvorena u bujicu za svake visoke (sasvim prirodne) povećane razine voda u proljeće i manje u jesen. Ponajviše, uništavana su prirodna poplavna područja – primaoci suvišnih voda, odnosno prirodna obrana od poplava.

GRAFIČKI PRIKAZ POPLAVA KOD REGULIRANIH I PRIRODNIH RIJEKA

Takvo kanaliziranje rijeka stvara bujicu odnosno vremensku bombu koje će negdje, prije ili kasnije eksplodirati – odnosno izliti se bez obzira i na najjači nasip ili zaštitu. Učvršćivanje obala svakako je potrebno u naseljima, uz industriju te poljoprivredne površine. Tradicionalna zaštita od poplava, štetnog djelovanja voda i sličnih djelatnosti iznimno je skupa, ali neučinkovita (daje lažnu sigurnost) i u konačnici stvara još više šteta, koje i sami osjećamo na svojoj koži. Dobar primjer svega navedenog je rijeka Karašica u Baranji koja je pretvorena u kanal, bez ikakvih preostalih poplavnih površina u njenoj blizini. Ona se izlila i uzrokovala velike probleme ovo proljeće. Postojeća prirodna područja (koje Hrvatske vode degradiraju pojmom *retencija*) Lonjsko polje i Kopački rit dobar su pokazatelj kako prirodna močvarna područja bezopasno primaju visoke vode, a ne ugrožava se ljudska imovina. Pri tome je sačuvana izuzetna prirodna baština (dapače poplavna voda služi kao najvažnije mrjestilište riba čitave regije), razvijen turizam te zdrava poljoprivredna proizvodnja bez mnogo umjetnih gnojiva i pesticida kao u konvencionalnoj poljoprivredi (npr. ekstenzivno stočarstvo u Lonjskom polju). EU je uvidjela ovaj problem i Okvirnom direktivom o vodama nastoji promijeniti praksu. Obnavljaju se meandri koji usporavaju bujicu, rukavci, poplavne livade i šume koje primaju suvišnu vodu (dok naši političari npr. govore o štetama (sic!) od poplava na šumama). Mnogo jeftinijim metodama dobiva se bolja i efikasnija zaštita od poplava. Strategija u Hrvatskoj što bržeg prolaska vodenog valova i slanje bujice nizvodnim susjedima je sramotna i pitanje je vremena kada ćemo **mi biti ti nizvodni susjedi i trpjeti poplave kakve su bile ovo ljeto u Poljskoj**. Znanstvenici su nakon katastrofalnih poplava 1998. u ovoj zemlji predlagali moderan pristup poplavama u toj zemlji, no pobijedio je skupi građevinski lobi pa su uslijedile katastrofalne poplave 2002. i ove godine. I slovenski stručnjaci nakon ovogodišnjih poplava priznaju da je kanaliziranje vodotokova pridonijelo katastrofalnim štetama od poplava.

- **Uređenje vodotokova** = Hrvatske vode nametnule su nam pojam uređene obale, time dajući potpuno negativan kontekst prirodnim „neuređenim” obalama. Upravo je EU prikazala te „neuređene obale“ iznimno važnima. Obalna vegetacija drži obalu čvrstom i tako je štiti od erozije te usporava bujicu za visokih voda.

- **Ulaganje Hrvatskih voda** (na obranu od poplava i štetnog djelovanja voda)= Nepotrebni i precijenjeni radovi prikazuju se u javnosti kao ulaganja. Ovakva priopćenja dovode u zabludu građane, jer se čini kako će neki kraj na taj način zaraditi novac. U stvari se pritom novac ulaže u često nepotrebne skupe radove koje plaćaju svi hrvatski građani, a koji još i više smanjuju prirodnu vrijednost kraja. **Ti bi se silni milijuni mogli uložiti u zdravstvo, školstvo i ostale važne djelatnosti**
- **Tehničko održavanje protoka korita** = vrlo često komercijalno i nelegalno iskorištavanje šljunka iz korita rijeke. Sasvim je jasno da se ponekad moraju održavati protoci korita, ali je u većini slučajeva to samo paravan za iskapanje šljunka koji bi se trebao na drugom mjestu ponovno vratiti u rijeku, što se u praksi nikada nije dogodilo.

Flagrantan primjer tobožnjeg „tehničkog održavanja“ rijeke Drave desio se na lokalitetu Beli kipi kod Varaždina. Tu je "tehnički održavan protok korita". Nije bilo **javne rasprave, studije utjecaja na okoliš, dozvola te kontrole radova**. Privatna firma **Vodogradnja Varaždin** kao izvođač radova je međutim iskapala šljunak (neovisne procjene su 3-5 milijuna kubika šljunka) i komercijalno prodavala na autocestama bez plaćenog poreza državi ! Hrvatske vode priznaju što se desilo, ali peru ruke govoreći da su upravo one zaustavile radove, naravno nakon što je sav šljunak iscrpljen, po neovisnim procjenama i do 5 milijuna m³.

Devastirani okoliš Belih kipa

- **Zaštita od štetnog djelovanja voda** = Sramota je da Hrvatske vode načelno promatraju vodu (izvor života, neizmjenjivu tvar za život ljudi) kao štetnu pojavu koja se mora ukrotiti. Na taj se način opravdavaju skupe aktivnosti regulacije rijeka. Znanost je međutim pokazala da su štetne upravo regulacije, ne samo za prirodu već i za ljudsku zajednicu, i to materijalno koliko i nematerijalno. Te je znanstvene činjenice EU unijela u svoje zakonodavstvo. Zašto to nije učinila i Republika Hrvatska?